

69 . Turda | Județ: Cluj | Punct: Dealul Cetății | Anul: 2013

Anul: 2013

Cod RAN: 55268.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană târzie

Tipuri sit: exploatare/carieră, locuire militară, structură de cult/religioasă

Categorii sit: Domestic, Apărare (construcții defensive)

Autori: Mihai Bărbulescu, George-Dragoș Blaga, Matei Dan, Istvan Fabian, Florin Fodorean, Pavel Huszarik, Irina Nemeti, Sorin Nemeti, Mariana Pâslaru

Instituții: Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Petru Maior", Târgu Mureș, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Liceul Nădlac, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Muzeul de Istorie Turda

Raport

Cercetarea arheologică în zona praetentura sinistra din anul 20131 a confirmat planul presupus ca urmare a intersectării unor edificii în zonă prin secțiunea diagonală din anul 2012. Au fost tratate inițial două suprafețe (S01/2013, 15 x 3 m și S02/2013, 15 x 1 m) în partea vestică, lângă via principalis. În aceste suprafețe a fost dezvelit parțial un edificiu poziționat în continuarea barăcilor identificate în anul 2012. Alte patru suprafețe (S03-S06/2012, fiecare de câte 15 x 3 m) au fost practicate la sud de secțiunea diagonală S01/2012, în zona unde în anul precedent au fost identificate barăcile cu portic aliniate de-a lungul unui drum pietruit. S-a excavat o suprafață totală de 240 mp, cu o adâncime medie de 1 m.

S01/2013 (15 x 3 m, orientată est-vest, adâncime medie - 0,70 m.) Jumătatea nordică a secțiunii a dezvelit un spațiu liber, situat între via principalis și un corp de clădire cu destinație necunoscută. Spațiul este utilizat într-o fază ulterioară, când se construiește aici un zid sec, din piatră și material tegular refolosit. Stratigrafia în această zonă este următoarea (în caroul 1):

1. humus modern (0/- 0,25 m).
2. nivel de cultură 2 (pământ de culoare cenușiu-gălbuie, lutos) (- 0,25 / - 0,40 m).
3. nivel de călcare (o podea din calcar de Podeni sfărâmat) (- 0,40 / - 0,45 m).
4. nivel de cultură 1 (pământ de culoare cenușiu-gălbuie, lutos) (- 0,45 / - 0,55 m).
5. steril arheologic (pământ negru tasat) (- 0,55 / - 0,70 m).

În carourile 2-3, în jumătatea nordică a secțiunii, a fost identificată o groapă de formă circulară, cu o adâncime redusă (cca. 10-15 cm). Groapa (G 1), intersectată de profilul nordic între metrii 0,95-2, are diametrul de cca. 1 m și este acoperită de un strat subțire de arsură (la - 0,60 m, de la nivelul actual de călcare).

În carourile 1-7, în jumătatea sudică a secțiunii, a fost identificat un zid sec, orientat est-vest, construit din piatră de carieră, cărămizi și țigle romane refolosite, toate prinse doar cu pământ. Partea superioară a zidului apare deja sub humus-ul modern, de la - 0,20 m și este așezat pe nivelul de dărâmătură roman, peste țigle și fragmente ceramice romane. Zidul are o singură asiză păstrată. Se păstrează în secțiune pe o lățime de cca. 0,45 - 0,55 m (fiind parțial acoperit de martorul dintre secțiunile S01 și S02) și a fost dezvelit pe o lungime de 6,10 m (de la capătul vestic al secțiunii, până la intersecția cu un zid orientat nord-sud).

În carourile 7-8 apare urma unui zid scos (fiind excavată inclusiv fundația), orientat nord-sud. Urma gropii zidului în profilul nordic are o lățime de 0,85 / 0,90 m. În plan urma zidului s-a observat destul de

dificil, dat fiind faptul că nu se mai păstrează decât puțin pietriș, mortar și fragmente tegulare de pe ultimul nivel al fundației (de la adâncimea de – 0,55 m).

Urma de scoatere a acestui zid se observă și în secțiunea S02, unde are aceeași lățime de cca. 0,80 / 0,90 m.

În jumătatea estică a secțiunii, nivelele de cultură romană din edificiu, sunt străpunse de o groapă modernă de formă neregulată (G 2). Extremitatea sudică a gropii a fost identificată și în secțiunea S02. La nivelarea suprafețelor la adâncimea de – 0,85 / - 0,90 m s-a observat că, de fapt, este vorba de două gropi moderne de formă rotundă care se intersectează. Adâncimea maximă a acestor gropi este de – 1,20 m, de la nivelul de călcare modern.

S02/ 2013. (15 x 1 m, orientată est-vest). Situația este similară cu cea din suprafața S01. A fost identificat zidul scos orientat nord- sud și o margine a gropii G2.

În zona edificiilor IV și V din S01/2012 (metri 143-149) a fost deschisă suprafața S03/2013 (15 x 3 m, orientată est-vest). Suprafața a dezvelit (în jumătatea nordică) o baracă (patru contubernia) și porticul acesteia (înspre sud).

Zidul sudic al barăcii se păstrează pe aproape întreaga lungime a secțiunii (a fost excavat doar în capătul vestic pe o lungime de 1,60 m). Este construit din piatră de carieră de dimensiuni medii, prinsă cu mortar. Zidul s-a păstrat în unele locuri pe o înălțime de cca. 50 cm, având două sau chiar trei asize de piatră. Lățimea zidului este de variabilă, de cca. 50-60 cm. Au fost decopertate părți din patru contubernia. Lățimea unui contubernium este de 5,30 m (măsurată în interiorul încăperilor 2 și 3). Din zidul barăcii nu este păstrată doar fundația, ci și o parte din elevație. Pentru trei din cele patru contubernia se poate stabili locul intrării în încăperea, respectiv înălțimea pragului: în fiecare dintre cazuri, în apropierea zidurilor care împart camerele, înălțimea zidului păstrat coboară de la – 0,35 la – 0,65 m, formându-se trei praguri cu lungimea de 1,10 m. Aceste praguri trebuie interpretate drept deschideri pentru intrările în contubernia. În profilul nordic, care taie spațiul interior al camerelor, nu se poate observa urma vreunei podele din lut, mortar sau pietriș. Țiglele acoperișului s-au prăbușit direct pe nivelul de călcare din camere.

S04 / 2013 (15 x 3 m, orientată est-vest)

În jumătatea nordică a secțiunii a fost dezvelit parțial porticul barăcii nordice. În carourile 4-5 a fost găsită o lespede de calcar cu dimensiunile de 0,65 x 0,45 x 0,10 m care a fost utilizată ca substrucție a coloanei. Partea superioară a lespezii este vizibilă deja la – 0,40 m. O altă lespede de calcar, cu dimensiunile de 0,50 x 0,50 x 0,10 m, se găsește în caroul 8, cu partea superioară vizibilă de la adâncimea de – 0,30 m.

În jumătatea sudică a secțiunii se găsește drumul care separa cele două barăci, drum surprins și în cercetările din anul 2012, în S01 și C01. Infrastructura drumului este construită din pietre de carieră. Este ușor bombat în zona centrală și are rigole spre portice. Pe o mare suprafață a secțiunii drumul este deranjat de intervenții moderne.

S05/2012 (15 x 3 m, orientată est-vest).

În partea sudică a secțiunii s-au găsit baze de coloană și fragmente din fusul acestora.

În caroul 4, la – 0,20 m, a fost descoperită o bază de coloană. Plinta pătrată are dimensiunile de 0,44 x 0,44 x 0,08 m, iar partea cilindrică diametrul de 0,36 m. Înălțimea totală păstrată a bazei este de 0,22 m.

În caroul 8 a apărut o altă bază de coloană (la cca. 3,85 m distanță de prima), cu dimensiunile plintei pătrate de 0,40 x 0,40 x 0,09 m și diametrul părții cilindrice de 0,36 m. Înălțimea totală păstrată este de 0,21 m.

În caroul 12, cu partea superioară vizibilă deja la – 0,30 m, s-a găsit o bază de coloană întreagă cu dimensiunile plintei pătrate de 0,46 x 0,46 x 0,08 m și diametrul părții cilindrice de 0,39 m. Distanța între coloana a doua și a treia este de cca. 3,70 m.

Dimensiunile diferite ale coloanelor și stilul lor diferit indică faptul că au fost concepute inițial fiecare pentru alte portice și că sunt reutilizate pentru construcția porticului acestor centuriae. Deși nu se păstrează in situ, ele sunt doar puțin deplasate, așa cum indică distanțele surprinse în porticul cercetat în anul

2012 și intercolumnium-ul de 3,40 m (stabilit cu ajutorului fusului de coloană păstrat pe toată lungime descoperit în anul 2012).

În partea nordică au fost descoperite urmele drumului dintre barăci, distrus masiv de intervenții moderne.

În carourile 2-3 și 13-14 se găsesc amenajări din piatră de carieră de formă aproximativ pătrată, cu partea superioară la – 0,40 m. Pe aceste structuri de piatră stăteau plintele pătrate ale bazelor de coloană.

În carourile 14 și 15 au apărut fragmente de fus de coloană. Într-un caz este vorba de o jumătate dintr-o coloană (cu lungime de 0,90 m).

S06/2013 (15 x 3 m, orientată est – vest)

În suprafața S06 s-a surprins interiorul porticului barăcii sudice și o parte a camerelor acesteia. La fel ca și în S03/2013 au fost identificat zidul nordic de la intrarea în baracă, trei ziduri despărțitoare și intrările în trei contubernia. Pragurile de la intrările în camere se adâncesc cu cca. 25-30 cm față de nivelul păstrat al zidurilor, iar lungimea pragurilor variază de la 1 m la 1,20 m. În carourile 14-15, lipită de zidul barăcii, a fost identificată o amenajare de formă rectangulară cu o singură asiză de piatră. Stratigrafia este similară cu cea din S03, cu o foarte mare cantitate de material tegular (țigle) prăbușit în portic și în interiorul camerelor.

Materialul arheologic descoperit prin cercetarea din anul 2013 este relativ puțin, comparativ cu descoperirile făcute în alte barăci. Ceramica, opaițe, fibule, piese de echipament militar, alte artefacte din bronz și fier, monede, oasele de animale, toate aceste materiale descoperite și asocierea lor indică faptul că ne aflăm într-un spațiu locuit în interiorul castrului. Cantitatea mai redusă de descoperiri și reutilizările de material arhitectonic sugerează faptul că ne aflăm în interiorul unui complex de barăci târzii și de scurtă durată.

Noile informații obținute prin cercetarea din anul 2013 au permis completarea planului complexului de barăci. Pornind de la aceste suprafețe se complează planul construcțiilor interioare dintr-o mare parte a zonei praetentura sinistra [Mihai Bărbulescu].

Note

- (Endnotes)

1 Cercetările arheologice au fost finanțate din fondurile Ministerul Culturii și Patrimoniului Național prin contractul de cercetare arheologica sistematică nr. 44/13.08.2013.

Informații suplimentare online

[Raportul 5161 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
